

*Agnieszka Barczyk-Sitkowska**

Wizerunek kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna prowadzonego przez UŁ (DiKS UŁ) w oczach absolwentów

*Bardzo często w życiu robi się coś innego niż to, co się studiowało. Najważniejsza w studiowaniu jest umiejętność nau-
czenia się uczenia – że jeśli brakuje Ci informacji, to wiesz,
jak i gdzie tę informację znaleźć. To jest chyba najważniejsza
korzyść ze studiów.*

(Janusz Leon Wiśniewski)

399

Wprowadzenie

Profesor Grażyna Habrajska to jedna z osób – obok prof. Barbary Bogołębskiej i śp. prof. Elżbiety Pleszkun-Olejniczakowej – które stworzyły kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna prowadzony na Uniwersytecie Łódzkim od października 2007 roku. Jubileusz Pani Profesor wydaje się doskonałą okazją do przypomnienia i zaakcentowania tego faktu oraz do zbadania wizerunku wspomnianego kierunku studiów. Autorka tekstu – jako że sama jest absolwentką pierwszego (jak sami czasem mówiliśmy: „eksperymentalnego”) rocznika DiKS UŁ – zdecydowała się przeprowadzić badanie wśród absolwentów, a nie obecnych studentów. Na decyzję taką, oprócz powodów osobistych, wpłynęło również to, że utworzony w 2007 roku kierunek powoli odchodzi do przeszłości. Od roku akademickiego 2021/2022 jego miejsce zajęła nowa formuła, tj. dziennikarstwo, media i projektowanie komunikacji.

* <https://orcid.org/0000-0002-1149-2317>, Uniwersytet Łódzki.

Wizerunek (inaczej: *image*¹) rozumiany bywa jako „subiektywne wyobrażenie firmy, organizacji, produktu, usługi, osoby, które powstaje w umysłach ludzi, w otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym. Ma ono ścisły związek z szeregiem bodźców wysyłanych do otoczenia przez podmiot, którego dotyczy proces kształtowania wizerunku” (*Leksykon public relations* 2009: 174). To tylko jedna z wielu definicji omawianego pojęcia, o czym świadczy m.in. przegląd wyjaśnień terminu dokonany przez Annę Barańską-Szmitko (2018: 34–37). Na jego podstawie przywoływana autorka w swojej książce wskazuje trzy elementy, które występowały w większości przeanalizowanych przez nią definicji:

Po pierwsze, najogólniej ujmując, wizerunek jest wyobrażeniem („obraz”, „opinia”, „wyobrażenie przedmiotu”), tym, co sądzi się na temat obiektu. Po drugie, wizerunku nie dotyczy jednorodność, nie da się go bardzo precyzyjnie i szczegółowo określić. Po trzecie, wyobrażenie to powstaje w umysłach/świadomości odbiorcy działań komunikacyjnych i ma charakter subiektywny (Barańska-Szmitko 2018: 36).

Aby uchwycić te wyobrażenia, badacze wizerunku w swojej pracy korzystają z różnych metod. Najczęściej przeprowadzają ankiety i wywiady, ale zdarza się, że sięgają także np. po analizę tekstów bądź eksperyment (zob. Grech 2012a: 15). Jedną z niewątpliwych zalet metody ankietowej jest to, że pozwala stosunkowo szybko zebrać dane pochodzące od znacznej grupy ludzi (zob. Sztumski 2005: 170). Ponadto – jak wskazuje autorka książki *Wizerunek felietonisty i sposoby jego werbalnego komunikowania* – „metody badań społecznych w zakresie stosowania ankiet dostarczają możliwości intersubiektywnego zbadania wizerunku” (Barańska-Szmitko 2018: 23). Fakt ich częstego stosowania w celu sprawdzenia deklarowanego wyobrażenia respondentów na temat jakiegoś obiektu nie stanowi zatem zaskoczenia. Swoistą „instrukcję” wykorzystania metody ankietowej w opisywanym obszarze przygotował Michał Grech (2012a), który w jasny i przystępny sposób tłumaczy poszczególne etapy pracy.

Przegląd literatury przedmiotu pokazuje, że wizerunek środowiska akademickiego niejednokrotnie przyciągał uwagę polskich badaczy. Tematyką tą zajmowali się m.in.: Michał Grech (2012b, 2013, 2014), Olga Kępińska i Artur Maroń (2006), Olga Kurek (2010), Alicja Pietrzak (2012), Emilia Zemanek (2017), Anna Zbaraszewska i Iwona Majchrzak (2016). Przywoływanych badaczy interesowały różne komponenty tego, co można by określić „akademickim pejzażem”, m.in. konkretna uczelnia,

¹ Jak pisze Krystyna Wojcik: „Po angielsku [...] *image* to obraz rzeczywistości lub *my image in the mirror*, czyli wyobrażenie o niej. W dyskusjach o PR słowo to pojawiło się w połowie lat 50.; poprzednio wśród celów PR podawano w tym sensie zazwyczaj pozytywny *goodwill*” (Wojcik 2015: 37).

konkretny kierunek studiów, grupy, które są integralną częścią tej społeczności, np. wykładowcy. Wśród wykorzystywanych metod dominowały ankiety; wydaje się, że najczęściej wypełniali je studenci. Zdarzało się, że w badaniach stosowano połączenie różnych metod, co potwierdza artykuł A. Pietrzak. Jak pisze autorka: „Wywiady ukierunkowane z władzami uczelni pozwoliły sprawdzić, czy studia prawnicze w Opolu posiadają uzewnętrznioną misję i wizję, wyniki ankiet ukazały natomiast obraz ośrodka oczyma pracowników naukowych oraz studentów” (Pietrzak 2012: 261).

Grupą, która ściśle wiąże się ze środowiskiem akademickim, są także absolwenci uczelni, posiadający inną niż studenci perspektywę. Z jednej strony – podobnie jak ci drudzy – znają oni dany podmiot „od wewnątrz” (konieczne jest zaznaczenie, że ich wiedza i doświadczenia na temat tego podmiotu dotyczą określonego okresu), co umożliwia im np. przypisanie konkretnych cech czy skojarzeń do danej uczelni bądź kierunku. Z drugiej strony zaś, dystans czasowy pozwala im nie tylko wyrazić swoją opinię na temat programu studiów czy prowadzącej wówczas zajęcia kadry, lecz także daje możliwość sformułowania oceny przydatności studiowanego kierunku na rynku pracy i w ich karierze zawodowej.

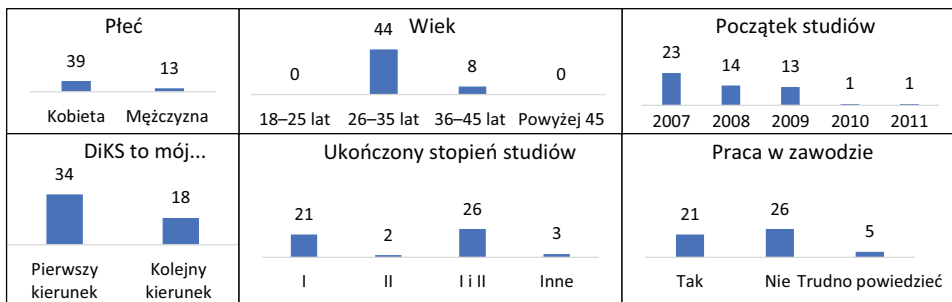
Metodologia badania

Celem przeprowadzonego badania było sprawdzenie, co na temat kierunku DiKS UŁ sądzą jego pierwsi absolwenci. Do udziału zaproszono osoby, które zaczęły studiować ten kierunek w latach 2007–2009. Początkowo zamierzano się ograniczyć wyłącznie do pierwszego rocznika studentów DiKS UŁ, ale z uwagi na niewystarczającą liczbę odpowiedzi od tych osób, postanowiono poszerzyć grono uczestników badania o absolwentów dwóch kolejnych roczników. W 2008 roku Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UŁ otrzymała siedzibę przy ul. Gdańskiej 107 (wcześniej zajęcia prowadzono w różnych obiektach, np. w ówczesnym budynku Wydziału Filologicznego UŁ przy al. Kościuszki 65 czy w salach należących do Katedry Filologii Słowiańskiej UŁ przy ul. Lipowej 81). W miejscu tym jednostka funkcjonowała aż do 2014 roku (zob. Kołodziej, Kronenberg 2015: 39), później została przeniesiona do nowego budynku Wydziału Filologicznego UŁ. Uwzględnione w badaniu roczniki – przynajmniej przez część okresu studiowania – odbywały więc zajęcia w tym samym miejscu, co ma znaczenie przy ocenie infrastruktury.

Analiza obowiązujących w tym czasie programów studiów wykazuje, że siatki zajęć nie uległy diametralnym zmianom. Zasadniczo nie różnił się również zespół wykładowców, z którymi studenci mieli kontakt.

W badaniu wykorzystano metodę ankietową. Składający się z 13 pytań i z metryczki kwestionariusz przygotowano jako Formularz Google, który udostępniano drogą internetową. Link do ankiety wysyłano za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz poczty elektronicznej osobom, do których autorka tekstu posiadała kontakt. W proces poszukiwania absolwentów szybko włączyli się współpracownicy, m.in. Agnieszka Dyba, dr Anna Barańska-Szmitko, dr Anita Filipczak-Białkowska, dr Anita Grzegorzewska, dr Natalia Kowalska-Elkader, dr Paulina Czarnek-Wnuk, dr Kinga Sygizman, dr Przemysław Szews, dlatego w tym miejscu autorka chciałaby im podziękować za zaangażowanie i pomoc. W przesyłanej wiadomości zamieszczono też prośbę o przekazywanie jej innym osobom, które zaczynały studia na kierunku DiKS UŁ w latach 2007–2009. Autorka niniejszego opracowania jest absolwentką rocznika, który wystartował w roku akademickim 2007/2008, w konsekwencji – z uwagi na największą bazę kontaktów do tej grupy osób – jest on najszerzej reprezentowany w badaniu (wykres 3). Ankiety zbierano od 25 września do 18 października 2022 roku. Ostatecznie wypełniły je 52 osoby.

402

Wykresy 1–6. Charakterystyka próby badawczej (N = 52)

Źródło: opracowanie własne

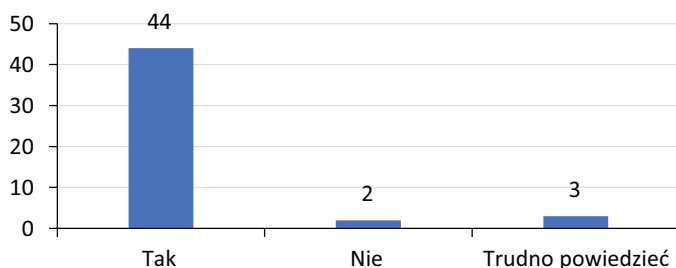
Analiza zebranych danych pokazuje, że dwie osoby rozpoczęły studia w innym niż przyjęty okresie (respondenci nr 12 i 52). Ponadto, z odpowiedzi jednej z badanych wynika, że studiowała ona dziennikarstwo z językiem i kulturą niemiecką, a nie DiKS UŁ (respondentka nr 46). Z wymienionych wyżej względów ankiety te zostały odrzucone i w dalszej części rozdziału omówiono odpowiedzi udzielone przez 49 ankietowanych.

W kwestionariuszu dominowały pytania otwarte (7 z 13), które – jak wskazuje A. Barańska-Szmitko – „nie narzucają i nie ograniczają w żaden sposób odpowiedzi respondentów, ale zapewniają im pełną dowolność i pozwalają (od)tworzyć wizerunek danego obiektu w oczach odbiorców wypowiedzi” (Barańska-Szmitko 2018: 23). Żeby nie sugerować badanym żadnych opinii i zebrać jak najwięcej ich skojarzeń, pytano m.in. o trzy dowolne przymiotniki opisujące DiKS UŁ. Celem wyodrębnienia najbardziej wyrazistych i pozostających w pamięci elementów związanych z omawianym kierunkiem sprawdzano, czy respondenci w ogóle wspominają ten okres, a jeśli tak, to co jest tematem tych wspomnień. W kwestionariuszu umieszczono również pytania, które wymagały od ankietowanych oceny kierunku DiKS UŁ (wykorzystywanej infrastruktury, obowiązującego programu studiów, prowadzących zajęcia wykładowców). Przyjęto, że o ocenie badanego kierunku świadczą również to, czy respondenci zdecydowaliby się ponownie na jego studiowanie oraz czy poleciliby to innym osobom. Warto dodać, że podobne pytania (w dokładnym brzmieniu: „Czy wybrał(a)by Pan(i) ponownie ten sam podstawowy kierunek studiów i uczelnię?” oraz „Jak bardzo prawdopodobne jest, że poleci Pan(i) studia na Uniwersytecie Łódzki swoim znajomym?”) pojawiły się również w badaniach przeprowadzonych przez Biuro Karier UŁ. Uczestniczyli w nich absolwenci m.in. omawianych studiów dziennikarskich, którzy ukończyli je w latach akademickich 2018/2019 oraz 2019/2020. Jak wynika z wiadomości otrzymanej od pracownika Biura Karier UŁ: „Przeprowadzone one zostały rok po ukończeniu studiów wśród absolwentów, którzy wypełniając e-obiegówkę, zgodzili się na udział w badaniu” (korespondencja elektroniczna z Piotrem Piaskiem, 29.09.2022).

Zamykająca kwestionariusz metryczka, oprócz podstawowych kryteriów, takich jak płeć i wiek respondenta, zawierała kilka pytań związanych ze studiowaniem przez ankietowanego na kierunku DiKS UŁ. Dotyczyły one roku rozpoczęcia studiów, ukończonego poziomu DiKS UŁ (I i/lub II stopień), tego, czy był to kierunek podstawowy, czy dodatkowy. Biorąc pod uwagę wyjątkowy charakter tomu, do którego zamierzano przygotować ten tekst, zdecydowano się umieścić dodatkowe – dość swobodne – pytanie, sformułowane następująco: „Gdybyś mogła/mógł przesłać pozdrowienia/wiadomość wybranemu wykładowcy, to był(a)by to...”.

Wyniki badania

Okres studiów to jeden z istotnych etapów życia jednostki. Wybór konkretnego kierunku może wpływać na przebieg przyszłej drogi zawodowej, pomóc odkrywać nowe pasje i zainteresowania lub wręcz przeciwnie – uświadamiać, że założony plan na życie wymaga ponownego przemyślenia. Czasy studenckie zostawiają trwały ślad w naszej pamięci również dzięki poznawanym w tych latach ludziom – zarówno wykładowcom, jak i znajomym z roku. Studenci dziennikarstwa i komunikacji społecznej UŁ nie są pod tym względem wyjątkowi, ich odpowiedzi zdają się potwierdzać, że wielu ludzi wspomina okres studiów (wykres 7).

Wykres 7. Czy zdarza Ci się wracać pamięcią do studiów na kierunku DiKS UŁ? (N = 49)

Źródło: opracowanie własne

Tematy, wokół których zogniskowane są wspomnienia respondentów, są dość przewidywalne. Najczęściej pojawiają się wśród nich poznani w czasie studiów znajomi, wykładowcy, konkretne zajęcia. W pamięci niektórych absolwentów pozostały także egzaminy czy też same przygotowania do nich, pisanie pracy dyplomowej, powstające podczas nauki projekty. Sporadycznie wymieniano inne niż uczelniane zajęcia aktywności, np. odbywane praktyki czy wyjazd w ramach programu Erasmus. Nie zabrakło również imprez – zarówno w gronie znajomych, jak i tych, które łączyły katedralną społeczność (jedna z ankietowanych wskazała „eventy, które były organizowane, np. Wigilia przy Gdańskiej”² – respondentka nr 15). Kilkakrotnie wymieniono również budynek przy ul. Gdańskiej, w którym odbywała się większość zajęć. Doskonałym podsumowaniem tej części wydaje się odpowiedź jednego z badanych, w której można odnaleźć kilka wspomnianych elementów:

² We wszystkich przywoływanych wypowiedziach respondentów zachowano pisownię oryginalną.

Są to lokalizacje, bardzo zmienne lokalizacje. Idąc w miasto, mijam często pałacyk przy Gdańskiej, starą kamienicę na POW, gmach przy Lipowej, Ek-Soc, siedzibę Wydziału przy Kościuszki, Prexer. Uruchamiam wspomnienia. Kiedy kierunek startował, byliśmy latającą katedrą. To było bardzo ciekawe doświadczenie uczestniczyć w czym, co dopiero staje się strukturą, a nie jest zatęchłym kątem. Pamięcią wracam też do kilku wykładowców i zajęć. Zdarza mi się cytować mądrość życiową niektórych wykładowców i tę naukową z zajęć (respondent nr 13).

Pojawiające się w dotyczących okresu studiów wspomnieniach absolwentów wątki koncentrują się na różnych obiektach. Aby zbadać wizerunek kierunku studiów, poproszono respondentów o opisanie go za pomocą trzech dowolnych przymiotników (tab. 1).

Tabela 1. Alfabetyczny spis przymiotników, za pomocą których badani opisywali studia na kierunku DiKS UŁ

Cecha	Liczba wskazań	Cecha	Liczba wskazań	Cecha	Liczba wskazań
Aktywne	1	Nieco zwariowane	1	Reklama	1
Angażujące	2	Niedocenione	1	Rozczarowujące	1
Ciekawe	15	Niekompletne	1	Rozwijające	7
Czasochłonne	2	Nieoczywiste	1	Rozwojowe	1
Dodatkowe	1	Niepraktyczne	1	Różnorodne	8
Elastyczne	1	Nieszablonowe	1	Swobodne	1
Innowacyjne	2	Niewymagające	2	Sympatyczne	1
Inspirujące	7	Niezorganizowane	1	Szkoła życia	1
Intensywne	1	Nudne	1	Teoretyczne	5
Interesujące	5	Okres próbny	1	Towarzyskie	1
Kameralne	1	Otwarte (światopoglądowo)	2	Trochę wymagające	1
Kontrolowany chaos	1	Otwierające (oczy)	2	Twórcze	3
Kreatywne	7	Perspektywiczne	2	Urozmaicone	1
Krótkie	1	Pobudzające do myślenia	1	Uzupełniające (inny kierunek)	1
Krytyczne	1	Pomocne	1	Wielozadaniowe	1
Kształtujące	1	Poszerzające horyzonty	3	Wszechstronne	1
Lekkie	2	PR	1	Wymagające myślenia	1
Łatwe	4	Pragmatyczne	1	Z duszą	1
Mało praktyczne	1	Praktyczne	2	Zabawne	1
Merytoryczne	2	Przekrojowe	1	Zajmujące	1
Miłe	1	Przydatne	1	Zaskakujące	1
Mitoburcze	1	Przyjemne	9	Życzliwe	1
Motywujące	2	Przyszłościowe	1		
Nieadekwatne	1	Raczkujące	1		

Źródło: opracowanie własne.

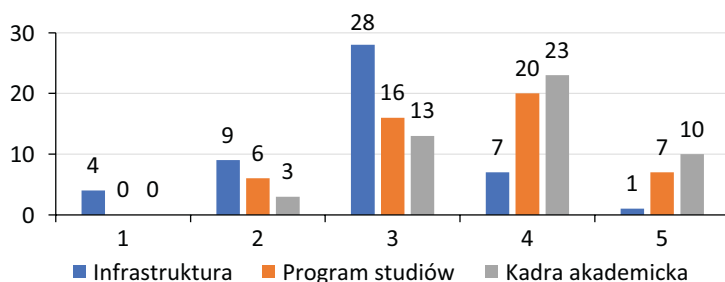
Otwarty charakter pytania pozwolił uzyskać możliwie szeroki zbiór cech, jakie ankietowani łączą z kierunkiem DiKS UŁ. Wymieniane przymiotniki dotyczyły różnych obszarów, wśród których odnotować można m.in.: cechy związane z utworzeniem kierunku (np. kontrolowany chaos, okres próbny, raczkujące), jego atrakcyjność (ciekawe, interesujące, nudne), proporcje między teorią i praktyką (mało praktyczne, praktyczne, teoretyczne), przekazywanie wiedzy z różnych dziedzin (przekrojowe, wszechstronne), intensywność i nakład pracy (łatwe, lekkie, niewymagające, ale także trochę wymagające, a nawet intensywne i czasochłonne), atmosferę (miłe, przyjemne, sympatyczne, swobodne, towarzyskie, życzliwe), potencjał do rozwoju osobistego studentów (inspirujące, pobudzające do myślenia, poszerzające horyzonty), przydatność na rynku pracy (perspektywistyczne, przyszłościowe), konieczność łączenia tego kierunku z innymi (dodatkowe, uzupełniające). Jak pokazuje tab. 1, wśród najczęściej wskazywanych cech znalazły się następujące przymiotniki: ciekawe, przyjemne, różnorodne, inspirujące, rozwijające, kreatywne, teoretyczne, interesujące. Warto zauważyć, że niekiedy ten sam wymiar postrzegany był w różny sposób, czego najlepszym przykładem jest intensywność i nakład pracy. Zdaniem ośmiu badanych omawiane studia były łatwe/lekkie/niewymagające, zaś trzy osoby uznały je za intensywne/czasochłonne (część obu grup stanowili ankietowani, dla których dziennikarstwo i komunikacja społeczna było kolejnym kierunkiem, więc na jego ocenę mogło wpłynąć porównanie z pierwszymi studiami).

Jedno z zadań respondentów polegało na wskazaniu tych elementów badanego kierunku studiów, które postrzegali pozytywnie i tych, które – ich zdaniem – zasługiwały na negatywną ocenę. Oba pytania miały charakter otwarty. Ich celem było zarysowanie mocnych i słabych punktów kierunku DiKS UŁ w tamtym okresie. Analiza zebranych danych pokazuje, że niektórym respondentom podobały się wybrane przedmioty, inni doceniali również to, że zajęcia były ciekawe i różnorodne. Część ankietowanych wskazała na wykładowców, dostrzegając ich pozytywne cechy, takie jak np. otwartość czy gotowość do pomocy.

W przypadku elementów wartościowanych pozytywnie uwagę zwraca duża różnorodność odpowiedzi, wśród których pojawiły się też m.in. możliwość odbywania praktyk, znajomi z roku, klimatyczne miejsce, korzyści osobiste (takie jak np. zmiana spojrzenia na świat mediów, szansa poznawania siebie czy znalezienie partnera życiowego), atmosfera i zasady (np. możliwość prowadzenia dyskusji i wyrażania poglądów, elastyczne podejście, małe grupy zajęciowe). Z kolei wśród elementów ocenianych negatywnie respondenci często wymieniali proporcje między zajęciami teoretycznymi i praktycznymi oraz infrastrukturę, a zwłaszcza

konieczność przemieszczania się między różnymi obiektami. Sporadycznie wskazywano też m.in. na wybrane przedmioty, podejście niektórych wykładowców do studentów, zaliczenia zajęć (niektóre egzaminy)/poszczególnych etapów (zbyt mały rygor podczas obrony pracy dyplomowej), rozkład zajęć (długie przerwy/okienka), niedostateczne kontakty z branżą czy brak sprzętu. Warto odnotować, że to, co dla jednych było zaletą, niektórzy postrzegali jako wadę (np. budynek przy ul. Gdańskiej czy poczucie uczestniczenia w czymś nowym).

Dwa omówione wyżej pytania miały formę otwartą. W konsekwencji istniało pewne ryzyko, że badani w swoich odpowiedziach nie odniosą się do takich wymiarów, jak infrastruktura, program studiów i kadra akademicka. Aby mieć pewność, że każdy respondent dokona oceny tych trzech elementów, w kwestionariuszu pojawiły się dedykowane im pytania (każde z nich dotyczyło jednego z wymienionych obszarów). Swoje oceny ankietowani wyrażali za pomocą pięciostopniowej skali (1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze).

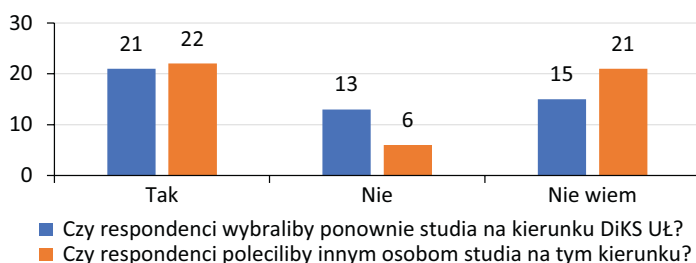
Wykres 8. Ocena wykorzystywanej w tamtym okresie infrastruktury, ówczesnego programu studiów oraz prowadzącej wówczas zajęcia kadry na kierunku DiKS UŁ (N = 49)

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazuje wykres 8, zdecydowanie najgorzej oceniano infrastrukturę, co potwierdzają omówione wcześniej dane. Obecnie sytuacja ta wygląda zupełnie inaczej – zajęcia przeprowadzane są w tym samym miejscu, budynek jest dobrze wyposażony (nie ma już konieczności wcześniejszego rezerwowania projektora), część przedmiotów realizowana bywa w studiu radiowym oraz telewizyjnym. I choć dawne miejsce miało swój klimat (co podkreśliło trzech ankietowanych), to konieczność przemieszczania się między różnymi budynkami faktycznie mogła być problematyczna. W zaprezentowanym na wykresie 8 zestawieniu najlepiej wypadli wykładowcy. Warto dodać, że była to kategoria rzadko wymieniana wśród elementów, które nie podobały się respondentom. Nieco gorzej oceniano

ówczesny program, co łączy się zapewne m.in. ze wskazywanymi proporcjami między zajęciami teoretycznymi i praktycznymi.

Uczestniczących w badaniu absolwentów zapytano też, czy ponownie zdecydowaliby się podjąć studia DiKS UŁ oraz czy poleciliby ten kierunek innym (wykres 9).

Wykres 9. Deklaracje dotyczące ponownego wyboru kierunku DiKS UŁ oraz polecenia go innym (N = 49)

Źródło: opracowanie własne

Analiza zebranych danych pokazuje, że 30 z 49 osób odpowiedziało w ten sam sposób na oba pytania, co świadczy o pewnej konsekwencji i ich dość wyraźnym stosunku do kierunku DiKS UŁ (17 ankietowanych wybrało opcję „tak”, 4 „nie”, zaś 9 „nie wiem”). Najmniejsze dysproporcje w odpowiedziach na oba pytania widać w przypadku opcji „tak”. Jak już wspomniano, w gronie tym znalazło się 17 osób, które wybrały tę samą odpowiedź na każde z pytań. Wybór argumentowano ogólnym zadowoleniem ze studiów, dobrymi wspomnieniami z tego okresu, konkretnymi zaletami (np. możliwością poznania fajnych ludzi, uczestniczeniem w ciekawych zajęciach, poszerzaniem horyzontów, perspektywami po ukończeniu kierunku, szansą na jednocześnie realizowanie swoich pasji, gdyż – jak wskazał respondent nr 29 – studia te nie były tak absorbujące, jak choćby prawo). Co ciekawe, pozytywny stosunek do ukończonych studiów miały też osoby, które nie pracują obecnie w zawodzie. Jedna z badanych wskazała na uniwersalne korzyści:

Nie pracuję w zawodzie, wielu moich znajomych nie rozumie mojej fascynacji tym kierunkiem, skoro nie jestem dziennikarką. Aczkolwiek w każdej z mojej dotychczasowych prac wykorzystywałam wiedzę zdobytą na studiach. W jednej z firm przygotowałam wewnętrzne szkolenie na temat komunikacji, perswazji i manipulacji. Argumentacja przydaje mi się w mojej obecnej pracy, ponieważ bardzo dużo piszę i muszę argumentować moje tezy. Przygotowałam szkolenie z poprawności językowej. Szkolę ludzi jak zadawać dobre pytania klientom banku (tak by uzyskać odpowiedź, której potrzebuję). Reprezentuję firmę na targach pracy lub live'ach (wystąpienia publiczne, dykcja, emisja głosu). To tylko najważniejsze przykłady (respondentka nr 15).

Wśród osób, które same ponownie podjęłyby te studia, znalazły się trzy z różnych przyczyn niezdecydowane, czy poleciłyby je innym (jedna z nich tłumaczyła np. że nie ma wiedzy o obecnym funkcjonowaniu kierunku) oraz jedna deklarująca, że nie zrobiłaby tego, gdyż: „Wiedza z okresu studiów nie pomogła mi w karierze zawodowej” (respondentka nr 2, obecnie nie pracuje w zawodzie). Z kolei pięciu badanych poleciłoby studiowanie na kierunku DiKS UŁ, mimo braku pewności („nie wiem”), czy sami by się na to zdecydowali ponownie, co argumentowali m.in. tak: „W obecnej pracy i rozważając dalszy bieg kariery, inne kierunki mogłyby mieć większą wagę” (respondentka nr 6), „Ciężko mi określić, dużo rzeczy mogło być poprowadzonych lepiej, był trochę mały wybór w specjalizacjach” (respondentka nr 42), „Na ówczesnym etapie DiKS był dobrym wyborem. Z perspektywy kilkunastu lat, bliżej mi – również zawodowo – do innych dziedzin wiedzy” (respondentka nr 43).

Jak pokazuje wykres 9, ogólnie więcej osób nie zdecydowałoby się na ten kierunek ponownie, niż nie poleciłoby jego studiowania innym. Cztery osoby odpowiedziały negatywnie na oba pytania, wskazując na: 1) przewagę zajęć teoretycznych; 2) to, że dziennikarz powinien się dobrze orientować w jakiejś tematyce (czyli ukończyć inny kierunek studiów, dla którego dziennikarstwo byłoby uzupełnieniem); 3) to, że dziennikarz to „Umierający zawód, a żyć i jeść trzeba (niestety)” (respondent nr 16); 4) brak zadowolenia z ukończenia tych studiów – „Nie mam nic wspólnego z zawodem dziennikarza i od początku wiedziałam, że te studia to wielkie rozczarowanie” (respondentka nr 47). Jedna osoba, choć sama zdecydowałaby się na DiKS UŁ ponownie, to nie poleciłaby tego innym, tłumacząc, iż zdobyta wiedza nie przydała jej się w życiu zawodowym; jedna zaś nie wiedziała, czy podjęłaby te studia jeszcze raz, ale nie rekomendowałaby ich, gdyż jej zdaniem nie są one potrzebne do bycia dziennikarzem. Wśród osób, które same nie zdecydowałyby się na ponowne studiowanie na omawianym kierunku, znalazło się dziewięć osób niezdecydowanych co do ich polecenia. Niektórzy w swoich uzasadnieniach pisali, że obecnie nie pracują w zawodzie, część wybrałaby teraz inne studia (np. językowe lub programistyczne), wskazano też m.in. na niezgodność rzeczywistego kształtu kierunku z wyobrażeniem o nim i na brak wiedzy o aktualnym kształcie tych studiów.

Wykres 9 ukazuje znaczną grupę niezdecydowanych, wśród których dziewięć osób odpowiadało tak samo na oba pytania. Dostrzegali oni zarówno pozytywne strony kierunku, jak i jego słabe – ich zdaniem – punkty, o czym świadczą choćby następujące wypowiedzi: „Studia mocno skupiały się na zajęciach teoretycznych, w późniejszym życiu zawodowym okazały się mało przydatne pod względem praktycznym,

a wykonuję zawód dziennikarza telewizyjnego. Rozwijały natomiast horyzonty i ogółem dobrze wspominam czas studiów” (respondentka nr 17) oraz „Jeśli ktoś nie wie, jaki kierunek wybrać, to może jest to dobry pomysł – wiedza z różnych dziedzin, ale tak naprawdę niewiele konkre-tów” (respondentka nr 51). Niektórzy z respondentów wskazywali też na upływ czasu i brak wiedzy o aktualnym kształcie tego kierunku. Pięć osób, mimo że nie wiedziało, czy zdecydowałoby się ponownie na DiKS UŁ, poleciłoby ten kierunek innym, jedna zaś nie była zdecydowana do swojego wyboru, ale wiedziała, że nie zachęcałaby nikogo do tych stu-diów. W gronie osób, które nie potrafiły zdecydować, czy rekomendo-wałyby DiKS UŁ, znalazło się też dziewięcioro badanych, którzy sami z różnych względów nie podjęliby tych studiów ponownie, oraz troje zdecydowanych zrobić to jeszcze raz.

Przed metryczką w kwestionariuszu zamieszczono jeszcze jedno pytanie: „Gdybyś mogła/mógł przesłać pozdrowienia/wiadomość wy-branemu wykładowcy, to był(a)by to...”. Jego obecność motywowana była wyjątkowym charakterem tomu, do którego przygotowano ni-niejszy tekst. W wypowiedziach absolwentów pojawiło się wiele na-zwisk, przywołano je tutaj w porządku alfabetycznym³: dr Joanna Ba-chura-Wojtasik, dr Anna Barańska-Szmitko, prof. Barbara Bogołębska, prof. Marek Czyżewski, dr Piotr Fąka, prof. Tomasz Ferenc, dr Anita Fi-lipczak-Białkowska, dr Bogumiła Fiołek-Lubczyńska, dr Karol Franczak, dr Anita Grzegorzewska, prof. Grażyna Habrajska, prof. Andrzej Kudra, prof. Barbara Kudra, mgr Stanisław Kwaśniak, dr Katarzyna Liberska-Kinderman, dr Magdalena Nowicka-Franczak, śp. prof. Elżbieta Plesz-kun-Olejniczakowa, dr Kinga Sygizman, prof. Konrad W. Tatarowski, dr Zofia Władyka-Luczak, prof. Monika Worsowicz. Jako podsumowa-nie tego pytania warto przywołać dwie wypowiedzi: 1) „Wielu wykła-dowców miło wspominam, także pozdrawiam wszystkich :-)” (respon-dentka nr 17) i 2) „Ojej, mogę pozdrowić wszystkich? Każdy wniósł coś, co ukształtowało moje postrzeganie, rozumienie, wiedzę. Z niektórymi czuć było partnerstwo, przez niektórych stres, inni dawali jeszcze inną wartość” (respondentka nr 25).

³ Niektóre z nich pojawiły się w obowiązującym wówczas brzmieniu, w tekście zaś zostały podane w wersji aktualnej. Zaktualizowano także wszystkie tytuły naukowe.

Podsumowanie

Od utworzenia studiów dziennikarskich na Uniwersytecie Łódzkim minęło już 15 lat. Od tego czasu wiele się zmieniło – poszczególne przedmioty, skład zespołu, który je prowadzi, siedziba kierunku. Praca nad tekstem stała się więc swoistą podróżą w czasie, momentami sentymentalną (zwłaszcza podczas pierwszej lektury zebranych danych), to znów frustrującą (szczególnie na etapie poszukiwania kontaktów do kolejnych absolwentów), podróżą dość wymagającą i czasochłonną. Z pewnością jednak warto było ją podjąć, gdyż w stwarzającym doskonałą okazję do podsumowań tomie dedykowanym prof. Grażynie Habrajskiej nie mogło zabraknąć choćby wzmianki na temat współtworzonego przez nią kierunku studiów. A któż powinien – albo może nawet kto chciałby – to zrobić bardziej niż autorka tego opracowania? Absolwentka pierwszego rocznika DiKS UŁ i osoba, która wiele zawdzięcza Pani Profesor.

Większość uczestniczących w badaniu absolwentów wspomina okres studiów, poznanych wówczas ludzi, przeprowadzone zajęcia. Wizerunek DiKS UŁ, który wyłania się z odpowiedzi respondentów, jest wielowymiarowy i trudny do podsumowania w kilku zdaniach. Najlepiej świadczy o tym obszerna lista przymiotników zamieszczona w tab. 1. Czasem różne osoby wymieniały skrajne określenia, np. *interesujące* – *nudne, praktyczne* – *teoretyczne*. Cechy, które miały największą liczbę wskazań, tj. *ciekawe, przyjemne, różnorodne, inspirujące, rozwijające, kreatywne, teoretyczne, interesujące*, uznać można za pozytywne. Wyjątek stanowi *teoretyczność*, którą większość badanych postrzegała jako wadę tych studiów. To właśnie ten element był jednym z najczęściej wymienianych wśród tych, które nie podobały się respondentom. Drugim z nich było prowadzenie zajęć w różnych obiektach, wymuszające konieczność podróżowania między nimi w czasie przerw. Na korzyść kierunku przemawia też liczba osób, które zdecydowałyby się ponownie go studiować lub też poleciłyby to innym. Negatywny stosunek do obu tych czynności jednocześnie miały tylko cztery osoby.

W oczach absolwentów pierwszych roczników DiKS UŁ jawi się jako kierunek łączący wiedzę z różnych dziedzin, poszerzający horyzonty, bardziej teoretyczny niż praktyczny, niekoniecznie wystarczająco przygotowujący do pracy w zawodzie, ale inspirujący i rozwijający umiejętności oraz kompetencje, które można wykorzystać w różnych obszarach, dla jednych interesujący, dla innych nudny, zdaniem niektórych łatwy i przyjemny. Można się jednak zastanawiać, czy jest to specyfika wyłącznie łódzkiego dziennikarstwa i komunikacji społecznej, czy charakterystyka

tego kierunku w ogóle. Tym, co niewątpliwie wyróżniało DiKS UŁ w badanym okresie, była jego nowość i łączące się z nią poczucie czegoś eksperymentalnego, co pierwsi studenci szczególnie odczuwali i na co mogli w tamtym czasie jakoś wpłynąć.

Literatura

- Barańska-Szmitko A. (2018), *Wizerunek felietonisty i sposoby jego werbalnego komunikowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Grech M. (2012a), *Badanie wizerunku – metody ankietowe. Metodologia badań*, w: *Badanie wizerunku: ludzie, marki, branże*, red. M. Grech, Primum Verbum, Łódź, s. 11–26.
- Grech M. (2012b), *Wizerunek uniwersytetu w oczach maturzystów i studentów*, „Marketing Instytucji Naukowych i Badawczych”, nr 1 (2), s. 359–379.
- Grech M. (2013), *Obraz „uniwersytetu” w opinii mieszkańców Polski*, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo Libron, Wrocław–Kraków.
- Grech M. (2014), *Obraz pracowników uniwersytetów w opinii mieszkańców Polski*, w: *Badanie i projektowanie komunikacji 3*, red. M. Wszolek, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo Libron, Wrocław–Kraków, s. 129–138.
- 412 Kępińska O., Maroń A. (2006), *Kognitywny wizerunek uniwersytetu. Na podstawie badania ankietowego wśród studentów UW*, „Kultura i Historia”, nr 10, <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/pl/archives/148> (dostęp: 28.10.2022).
- Kołodziej K., Kronenberg M. (2015), *70 lat Uniwersytetu Łódzkiego w przestrzeni miejskiej Łodzi (1945–2015)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kurek O. (2010), *Wizerunek niepublicznych szkół wyższych w Rzeszowie w opinii maturzystów – raport z badań*, w: *Public relations w procesie kształtowania relacji z otoczeniem*, red. D. Tworzydło, Z. Chmielewski, Konsorcjum Akademickie, Kraków–Rzeszów–Zamość, s. 121–133.
- Leksykon public relations* (2009), red. J. Olędzki, D. Tworzydło, Newline–Bonus Liber, Rzeszów.
- Pietrzak A. (2012), *Wizerunek studiów prawniczych na Uniwersytecie Opolskim. Wyniki badań wśród władz wydziału, pracowników naukowych oraz studentów*, w: *Badanie wizerunku: ludzie, marki, branże*, red. M. Grech, Primum Verbum, Łódź, s. 259–286.
- Sztumski J. (2005), *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice.
- Wojcik K. (2015), *Public relations. Wiarygodny dialog z otoczeniem*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Zbaraszevska A., Majchrzak I. (2016), *Idealny wykładowca według opinii studentów*, „Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis. Oeconomica”, nr 83, s. 309–318.
- Zemanek E. (2017), *Badanie wizerunku uczelni w zakresie tzw. komunikacji wizualnej (case study)*, w: *Badanie i projektowanie komunikacji 6*, red. M. Grech, A. Siemes, M. Wszolek, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo Libron, Wrocław–Kraków, s. 355–384.